

Věc C-227/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

11. dubna 2023

Předkládající soud:

Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

31. března 2023

Navrhovatelky v řízení o kasačním opravném prostředku:

Kwantum Nederland BV

Kwantum België BV

Odpůrkyně v řízení o kasačním opravném prostředku:

Vitra Collections AG

Předmět původního řízení

Předmětem původního řízení je spor mezi společnostmi Kwantum Nederland BV a Kwantum België BV (dále společně jen „navrhovatelky“) na straně jedné a společností Vitra Collections AG (dále jen „odpůrkyně“) na straně druhé týkající se židle, kterou na trh uvedly navrhovatelky a která má porušovat autorská práva odpůrkyně.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Tato žádost podaná na základě článku 267 SFEU se týká otázky, zda designová židle amerického původu požívá v Nizozemí a Belgii ochranu podle autorského práva jako „dílo užitého umění“. Zaprvé je nezbytné vyjasnit, zda skutkové okolnosti původního řízení spadají s ohledem na čl. 351 odst. 1 SFEU do oblasti působnosti unijního práva. Následně vyvstává otázka zda, a pokud ano, jak se použije takzvaný hmotněprávní přezkum vzájemnosti ve smyslu čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl (dále jen „Bernská úmluva“) s ohledem na práva a povinnosti zakotvené v Listině základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“)

Předběžné otázky

1. Spadá situace dotčená v původním řízení do rozsahu působnosti hmotného unijního práva?

Pro případ kladné odpovědi na první otázku se navíc předkládají tyto otázky:

2. Má skutečnost, že se ochrana duševního vlastnictví zakotvená v čl. 17 odst. 2 Listiny vztahuje na autorské právo k dílu užitého umění, za následek, že podle unijního práva, zejména čl. 52 odst. 1 Listiny, je omezení výkonu autorského práva (ve smyslu směrnice 2001/29/ES) k dílu užitého umění použitím hmotněprávního přezkumu vzájemnosti podle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy) podmíněno tím, aby toto omezení bylo stanoveno zákonem?

3. Musí být články 2, 3 a 4 směrnice 2001/29/ES, jakož i čl. 17 odst. 2 a čl. 52 odst. 1 Listiny ve světle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy vykládány v tom smyslu, že je pouze věcí unijního normotvůrce (a nikoliv vnitrostátního zákonodárce), aby stanovil, zda je možné omezit výkon autorského práva (ve smyslu směrnice 2001/29/ES) v Evropské unii použitím hmotněprávního přezkumu vzájemnosti podle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy u díla užitého umění, jehož zemí původu ve smyslu Bernské úmluvy je třetí stát a jehož autor není státním příslušníkem členského státu Unie, a pokud ano, aby toto omezení jasně a určitě definoval (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 8. září 2020, C-265/19, EU:C:2020:677)?

4. Musí být články 2, 3 a 4 směrnice 2001/29/ES ve spojení s čl. 17 odst. 2 a čl. 52 odst. 1 Listiny vykládány v tom smyslu, že dokud unijní normotvůrce nestanovil žádné omezení výkonu autorského práva (ve smyslu směrnice 2001/29/ES) k dílu užitého umění použitím hmotněprávního přezkumu vzájemnosti podle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy, členské státy Evropské unie nesmí tento přezkum provést u díla užitého umění, jehož zemí původu ve smyslu Bernské úmluvy je třetí země a jehož autorem není státní příslušník členského státu Evropské unie?

5. Jsou za okolností původního řízení a s ohledem na dobu vzniku (předchozí právní úpravy) čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy pro Belgii splněny podmínky čl. 351 odst. 1 SFEU, a je tedy na Belgii, zda uplatní hmotněprávní přezkum vzájemnosti podle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy, a to s přihlédnutím ke skutečnosti, že v projednávané věci se země původu stala smluvní stranou Bernské úmluvy dne 1. května 1989?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Článek 351 odst. 1 SFEU

Článek 17 odst. 2 a čl. 52 odst. 1 Listiny

Články 2, 3 a 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále jen „směrnice 2001/29“).

Uplatňovaná ustanovení mezinárodního práva

Článek 2 odst. 7 Bernské úmluvy

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

- 1 Odpůrkyně je švýcarský podnik, který vyrábí designový nábytek, mimo jiné židle, které navrhl již zesnulý americký manželský pár Charles a Ray Eamesovi. Jednou ze židlí od těchto designérů, které odpůrkyně vyrábí, je „Dining Sidechair Wood“ (dále jen „židle DSW“). V roce 2014 odpůrkyně zjistila, že navrhovatelky nabízí a prodávají pod názvem „Paris“ židli, která je podobná židli DSW (dále jen „židle Paris“). Odpůrkyně má za to, že je tím porušováno její autorské právo.
- 2 Podala proto žalobu k Rechtbank Den Haag (Okresní soud v Haagu, Nizozemsko) mimo jiné na zdržení se tvrzeného porušování jejího autorského práva, vydání židlí Paris za účelem likvidace a zaplacení náhrady škody navrhovatelkami. Rechtbank (okresní soud) rozhodl, že navrhovatelky neporušují autorská práva odpůrkyně a prodej židlí Paris není protiprávní.
- 3 Gerechtshof Den Haag (odvolací soud v Haagu, Nizozemsko, dále jen „odvolací soud“) jakožto odvolací soud toto rozhodnutí Rechtbank (okresní soud) zrušil a rozhodl, že navrhovatelky porušují židli Paris od 22. března 2017 autorská práva odpůrkyně a prodejem této židle od 8. srpna 2014 jednají ve vztahu k odpůrkyni protiprávně. Navrhovatelky podaly proti tomuto rozhodnutí kasační stížnost k předkládajícímu soudu, Hoge Raad der Nederlanden (Nejvyšší soud Nizozemska, dále jen „Hoge Raad“).

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 4 V tomto řízení se jedná o použitelnost a dosah hmotněprávního přezkumu vzájemnosti ve smyslu čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy. Podle tohoto ustanovení se lze pro díla, která jsou ve státě původu chráněna pouze jako vzory a modely, v jiné zemi úmluvy dovolávat jen zvláštní ochrany, která se přiznává vzorům a modelům v tomto státě.
- 5 Gerechtshof (odvolací soud) v napadeném rozsudku uvedl, že u hmotněprávního posouzení vzájemnosti je relevantní, jak je nakládáno s dotčeným předmětem, v projednávané věci židli DSW, v zemi původu, v projednávané věci ve Spojených státech. Gerechtshof (odvolací soud) má za to, že v této souvislosti je pouze nezbytné, aby dotčený předmět byl v zemi původu označen jako „dílo

užitého umění“, které přichází do úvahy pro ochranu autorským právem. Dílo samotné proto nemusí být v zemi původu skutečně chráněno autorským právem.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 6 V řízení o kasačním opravném prostředku vyvstává otázka, zda je možné hmotněprávní přezkum vzájemnosti v této věci vůbec použít. Evropská unie není stranou Bernské úmluvy a hmotněprávní přezkum vzájemnosti ve smyslu čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy unijní právo neupravuje. To v zásadě znamená, že členské státy Unie mohou samy určit, zda tento přezkum ve vztahu k dílu, jehož zemí původu je třetí země nebo jehož autorem je státní příslušník třetí země, nepoužijí. Z rozsudku Soudního dvora ze dne 8. září 2020, Recorded Artists Actors Performers (C-265/19, EU:C:2020:677, dále jen „rozsudek RAAP“), by ovšem bylo možné dovodit, že hmotněprávní přezkum vzájemnosti podle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy nelze v Unii na dílo nebo autora ze třetí země uplatnit, ačkoliv Bernská úmluva na rozdíl od Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech umělců a o zvukových záznamech (dále jen „WPPT“) dotčené v rozsudku RAAP není součástí unijního práva. Unie se ovšem v některých smlouvách (Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví a Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském) zavázala k dodržování článků 1 až 21 Bernské úmluvy.
- 7 Rozsudek RAAP se týkal použití hmotněprávního přezkumu vzájemnosti podle čl. 4 odst. 2 WPPT u amerických výkonných umělců. V této souvislosti Soudní dvůr mimo jiné uvedl, že právo na jedinou přiměřenou odměnu v Unii dotčené v této věci představuje právo související s autorským právem a je tedy nedílnou součástí ochrany duševního vlastnictví zakotvené v čl. 17 odst. 2 Listiny. Každé omezení výkonu tohoto práva souvisejícího s autorským právem musí být proto stanoveno zákonem (čl. 52 odst. 1 Listiny). Vzhledem k tomu, že toto právo vyplývá z harmonizované právní normy, přísluší pouze unijnímu normotvůrci, a nikoli vnitrostátním zákonodárcům, aby určil, zda je třeba omezit v Unii přiznání tohoto práva souvisejícího s autorským právem vůči státním příslušníkům třetích států, a v kladném případě definovat toto omezení jasným a přesným způsobem.

Význam rozsudku RAAP pro použití čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy v Unii

- 8 Podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 členské státy stanoví výlučné právo autorů udělit svolení nebo zakázat rozmnožování jejich děl. Z rozsudku Soudního dvora ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465), vyplývá, že výraz „dílo“ je harmonizovaný pojem unijního práva. Soudní dvůr v tomto rozsudku uvedl, že jednotlivé části díla požívají ochrany podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 za podmínky, že obsahují určité prvky, které jsou vyjádřením vlastního duševního výtvaru autora tohoto díla. Je-li tato podmínka splněna, je dotčené dílo chráněno autorským právem.

- 9 Z rozsudku Soudního dvora ze dne 12. září 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721), vyplývá, že i dílo užitého umění, které spadá do pojmu dílo podle článku 2 směrnice 2001/29, je chráněno autorským právem. Soudní dvůr v tomto rozsudku uvedl, že předměty lze kvalifikovat jako „díla“ ve smyslu směrnice 2001/29, pokud se na ně vztahuje pojem „dílo“ a jako takové musí být chráněny autorským právem podle směrnice 2001/29.
- 10 Z výše uvedeného vyplývá, že ochrana duševního vlastnictví zakotvená v čl. 17 odst. 2 Listiny zahrnuje rovněž autorské právo k dílu užitého umění. V tomto kontextu vyvstává na základě rozsudku RAAP otázka, zda unijní právo stanoví i pro omezení výkonu autorského práva k dílu užitého umění použitím hmotněprávního přezkumu vzájemnosti podle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy podmínku, že toto omezení musí být stanoveno zákonem. Dále lze z rozsudku RAAP dovodit, že to je výlučně věcí unijního normotvůrce. Ten ale podle současného stavu unijního práva takovéto omezení nestanovil. To by mohlo vést k tomu, že členské státy nemohou hmotněprávní přezkum vzájemnosti ve smyslu čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy použít.

Článek 351 odst. 1 SFEU

- 11 Při založení Evropského hospodářského společenství v roce 1957 členské státy požadovaly, aby jejich dřívější mezinárodněprávní závazky zůstaly nedotčeny. Článek 351 odst. 1 SFEU proto zní:
- „Práva a povinnosti vyplývající ze smluv uzavřených před 1. lednem 1958 [] mezi jedním nebo několika členskými státy na jedné straně a jedním nebo několika třetími zeměmi na straně druhé nejsou Smlouvami dotčeny.“
- Navrhovatelka tvrdí, že hmotněprávní přezkum vzájemnosti podle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy spadá do oblasti působnosti čl. 351 odst. 1 SFEU. V tomto případě by unijní právo, nezávisle na svém výkladu v rozsudku RAAP, použití čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy nebránilo.
- 12 Článek 351 SFEU se ale použije pouze na mezinárodněprávní závazky, které byly přijaty před 1. lednem 1958. Nizozemsko se stalo smluvním státem Bernské úmluvy dne 16. listopadu 1972 v její bruselské revizi a úmluva vstoupila pro Nizozemsko v platnost dne 7. ledna 1973. Pro Belgie ovšem bruselská revize Bernské úmluvy vstoupila v platnost před 1. lednem 1958. To by mohlo znamenat, že se navrhovatelka může dovolávat čl. 351 odst. 1 SFEU v rozsahu, v němž se nároky odpůrkyně týkají ochrany podle autorského práva v Belgii.
- 13 Pak vyvstává otázka, zda je pro ochranu podle autorského práva v Belgii a použití článku 351 SFEU relevantní, že země původu dotčená v projednávané věci, Spojené státy americké, přistoupila k Bernské úmluvě (pařížské znění) dne 1. března 1989 a povinnosti z Bernské úmluvy ve vztahu k tomuto konkrétnímu smluvnímu státu proto vznikly po 1. lednu 1958.

Důvodné pochybnosti

- 14 S ohledem na výše uvedené existují důvodné pochybnosti týkající se odpovědi na otázku, zda zaprvé situace v projednávané věci spadá do oblasti působnosti hmotného unijního práva a zda lze hmotněprávní překum vzájemnosti podle čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy – bez příslušné úpravy v unijním právu – použít v Nizozemsku nebo v Belgii u díla užitého umění pocházejícího ze třetí země, jehož autorem není státní příslušník členského státu EU. Hoge Raad proto předkládá výše uvedené předběžné otázky.

PRACOVNÍ DOKUMENT